

YU ISSN 0579-0263

ИСТОРИЈА

СПИСАНИЕ НА СОЈУЗОТ НА ДРУШТВАТА
НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА СР МАКЕДОНИЈА

ЈУБИЛЕЕН БРОЈ

ГОД. XIX

СКОПЈЕ 1983

БРОЈ 1

Издавачки совет: претседател ДИМИТАР МИЦКОВСКИ, членови: КОСТА АЦИЕВСКИ, НИСЕЛ БАГРАМИ, ЦВЕТАН БЕЛИЧАНСКИ, СПАСЕ КУЉАН, ГАЛЕНА КУЦУЛОВСКА, ВЕЛИМИР БРЕЗОСКИ НАУМ ДИМОВСКИ, СПАСКА МАНАСИЕВА-МЛАДЕНОВИК, ХРИСТО МЕЛОВСКИ, ВАСКА ПЕРЧИНКОВА, ТОДОР ТАЛЕСКИ, ГЛИГОР ТОДОРОВСКИ, ТОМО ТОМОСКИ, ДАНИЦА ХРИСТИК.

Редакција: АЛИ ВИШКО, ВЛАДИМИР КАРТОВ, ВОИСЛАВ КУШЕВСКИ, БРАНКО ПАНОВ, РАСТКО ТЕРЗИОСКИ

Главен и одговорен уредник БРАНКО ПАНОВ

Секретар на редакцијата МЕТОДИЈА МАНОЈЛОВСКИ

Издавач: Сојузот на друштвата на историчарите на СР Македонија

Јазична лектура: КСЕНИЈА ЦИДРОВА-МАКЕДОНСКА

Насловната страна ја изработи: БИСЕРКА ФИЛИПОВА

Адреса на редакцијата и на администрацијата Сп. „Историја“, Филозофски факултет, Историски семинар, Скопје

Препечатувањето се дозволува во согласност со редакцијата и наведувањето на изворот. Списанието излегува двапати годишно ракописите не се враќаат; годишна претплата изнесува за членови на Сојузот на друштвата на историчарите 80 динари, за нечленови и установи 100 динари, за странство 200 динари за ученици и студенти 40 динари.

Претплатата се уплатува на чековна сметка: 40100-678-955, СОК, Скопје, Сојуз на друштва на историчарите на СРМ — за „Историја“ Универзитетска печатница „Кирил и Методиј“ — Скопје

Тираж 3 000 примероци

СО Д Р Ж И Н А

СТАТИИ — ПРИЛОЗИ

40 ГОДИНИ ОД ОСНОВАЊЕТО НА КПМ И ОДРЖУВАЊЕТО НА ПРВАТА СЕДНИЦА НА ЦЕНТРАЛНИОТ КОМИТЕТ НА КПМ	9
Митја Рибичич , Поздравен збор од името на Централниот комитет на Сојузот на комунистите на Југославија — — — — —	9
Крсте Марковски , Значењето на основањето на КПМ и одржувањето на Првата седница на ЦК КПМ — — — — —	15
Страшил Гигов , Формирањето на Комунистичката партија на Македонија — — — — —	33
Михаило Апостолски , 40 години од формирањето на крупните воени единици во Македонија — — — — —	43

100 ГОДИНИ ОД СМРТТА НА КАРЛ МАРКС (1883—1983)

Христо Андонов-Полјански , Маркс и историјата — — — — —	53
Бранко Панов , Марксизмот и современата византологија — — — — —	61
Владимир Картов , Историското значење на односот на основачите на научниот социјализам (Маркс, Енгелс, Ленин) спрема националното прашање — — — — —	73
Новица Велјановски , Марксистичките концепции за народната власт во текот на НОВ и Револуцијата (1941—1945) — — — — —	95
Горѓ Гал , Маркс историчар на современите револуционерни настани	105
Евгениј П. Наумов , Сведоштва од историските извори за Крали Марко (во периодот на распаѓањето на Српско-грчкото царство: 1356—1371) — — — — —	125
Методија Соколоски , Осврт на етничкиот состав на градското и селското население во Македонија во XV и XVI век — — — — —	151
Коста Ациевски , Првите никејски освојувања во Македонија и ликвидирање на Солунското царство — — — — —	169
Благој Стоичовски , Поилиндеските настани во Македонија во 1904 според два норвешки извештаи — — — — —	181

МАТЕРИЈАЛИ

Јован Јанев , Еден документ за денационализацијата и асимилацијата на македонскиот народ во Егејскиот дел на Македонија од 1920 година — — — — —	203
---	-----

НАСТАВА

Милутин Петровиќ , Изворниот текст во наставата по историја — — — — —	211
Вонслав Д. Кушевски , Кон прашањето за местото и третманот на историјата на нашите народи и народности во југословенските учебници по историја — — — — —	223

ОСВРТИ

Христо Андонов-Полјански , Мемоарите и нивната историска вредност — — — — —	231
Воислав Д. Кушевски , За некои актуелни проблеми на студиумот на историските науки на Филозофскиот факултет во Скопје, на релацијата на реформата на основното и средното насочено образование — — — — —	237
Наум Димовски , Некои актуелни проблеми во наставата по историја во системот на основното и средното образование и воспитание — — — — —	249
Концепција за изготвување учебници по историја за основното и средното образование и воспитание — — — — —	261

КРИТИКИ И ПРИКАЗИ

Б. С. , Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања (Зборник на материјали од Симпозиумот одржан во Скопје на 30, 31 мај и 1 јуни 1978 година), Македонска академија на науките и уметностите, Скопје 1982 — — — — —	279
Р. Т. и О. И. , Михаило Апостолски , Погледи врз југословенско-бугарските односи во Втората светска војна. Скопје 1982. НИК „Наша книга“, 430 — — — — —	284
В. А. И. , Благоја Талески — Коце Солунски , Прилепска хроника — НОБ. Прилеп, 1982, 1—427 — — — — —	289
Д. Д. , Британски документи за историјата на македонскиот народ, том III (1848—1856 г.). Под редакција на Христо Андонов-Полјански. Архив на Македонија, Скопје, 1982, 482 — — — — —	292
М. Г. , Владимир Картов , Ангел Динев , одбрани дела, I—III книга. „Култура“, Скопје, 1983 — — — — —	293
Б. С. , Кресненското востание во Македонија 1878—1879 (Материјали од научниот собир одржан по повод 100-годишнината од востанието во Берово од 2 до 4 октомври 1978 година) —	297
Г. М. , Д-р Растислав Терзиоски , Советскиот печат — сведоштво за беспримерната храброст на младината на Југославија (1941—1945). НИО „Студентски збор“, Скопје 1982, 138 — — — — —	301
В. К. , Д-р Растислав Терзиоски , Фашистичка Бугарија во советскиот печат (1941—1944), „Наша книга“, Скопје 1983 — — — — —	303
М. Т. , Д-р Вера Весковиќ-Вангели , Жената во револуцијата во Македонија 1941—1945, Скопје, 1982 — — — — —	305
Д. Д. Михајло Миноски , Политиката на Австро-Унгарија спрема Македонија и македонското прашање (1878—1903), Култура, Скопје, 1982, 378 — — — — —	308
Д. Д. , Ангел Динев (Материјали од симпозиумот „Ангел Динев...“ Дојрански ракувања '82, Скопје, 1982, 217 — — — — —	310
М. Д. , Струмица и Струмичко во Народноослободителната војна од септември 1943 до 15 мај 1945 година. (Материјали од научниот собир „Струмица и Струмичко во НОБ од септември 1943 до 15 мај 1945 година“, одржан во Струмица на 26 и 27 април 1982 година). Општински одбор на Сојузот на здруженијата на борците од НОБ, Струмица 1983, 629 — — — — —	312
Б. С. , М-р Александар Трајановски , Бугарската егзархија и македонското национално-ослободително движење (1893—1908), Култура, Скопје 1982, 298 — — — — —	315

- Д. Д., Максим Стојаноски, Блаже Крстев Биринчето крушевски војвода, Развитие, Битола, 1983, 131 — — — — — 318
- В. Ц. М. Krippner, The Quality of Mercy, Women at War, Serbia 1914—1918, David and Charles Newton Abbot London, 1980, 223 319

БИБЛИОГРАФИЈА

- Маргарита Пешевска, Прилог кон библиографијата за Карл Маркс и марксизмот објавена на македонски јазик (1973—1983) — 323

ОД РАБОТАТА НА СОЈУЗОТ НА ДРУШТВАТА НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА СР МАКЕДОНИЈА (30 ГОДИНИ ОД ФОРМИРАЊЕТО 1952—1982)

- Н. Ц., XV-то јубилејно годишно собрание на Сојузот на друштвата на историчарите на СРМ. Осврт врз работата на Претседателството на Сојузот и на Друштвата на историчарите на Македонија за периодот од 3. XI 1980 до март 1983 година — 331
- М. Д., Од работата на XV-то јубилејно годишно собрание на Сојузот на историчарите на СР Македонија, одржано на 24—25 март 1983 година — — — — — 334

ХРОНИКИ И СООПШТЕНИЈА

- А. П., Научен собир „Маркс и нашата современост“ — По повод 100-годишнината од смртта на Карл Маркс — — — — — 351
- М. П. и В. К., Петта интеркадетриска конференција на историчарите на Југословија — — — — — 355
- К. С., Школа на млади марксисти (За работата на седумнаесеттата сесија на Школата млади марксисти „Стив Наумов — Мите Богоевски“) — — — — — 358
- Ѓ. М., Советување за собирање, обработување и објавување на мемоарски и архивски материјали за НОВ и Револуцијата 360
- М. Т., Теренска настава на студентите од III и IV година на ННСГ за историја при Филозофскиот факултет во Скопје — — — 362
- Т. О., Промоција на монографијата „Македонското националноослободително движење во Битолскиот вилает (1893—1903“ во Битола — — — — — 365

IN MEMORIAM

- Д-р Велимир Брезоски — — — — — 367
- Илија Кузманоски — — — — — 371

СПИСОК НА СОРАБОТНИЦИ

СПИСОК НА СОРАБОТНИЦИ КОИ ГО РАСТУРААТ СПИСАНИЕТО

C O N T E N T S

ARTICLES — CONTRIBUTIONS

40TH ANNIVERSARY OF THE ESTABLISHMENT OF THE COMMUNIST PARTY OF MACEDONIA (CPM) AND THE FIRST SESSION OF THE CENTRAL COMMITTEE OF CPM

Mitja Ribičić , Greeting Address on Behalf of the Central Committee of the League of Communists of Yugoslavia — — — — —	9
Krste Markovski , The Significance of the Establishment of the CPM and the First Session of the CC CPM — — — — —	15
Strahil Gigov , The Formation of the Communist Party of Macedonia	33
Mihailo Apostolski , 40th Anniversary from the Formation of the Bigger Military Units in Macedonia — — — — —	43

100TH ANNIVERSARY FROM THE DEATH OF KARL MARX (1883 — 1983)

Hirsto Andonov-Poljanski , Marx and the History — — — — —	53
Branko Panov , The Marxism and Contemporary Byzantology — —	61
Vladimir Kartov , The Historical Significance of the Relation of the Scientific Socialism (Marx, Engels, Lenin) Towards the National Question — — — — —	73
Novitsa Veijanovski , The Marxist Conceptions About the People's Authority During the People's Liberation War and Revolution (1941—1945) — — — — —	95
Džerdž Gal , Marx — a Historian of the Contemporary Revolutionary Events — — — — —	105
Evgenij P. Naumov , Testimonies from the Historical Sources About Krali Marko (During the Period of the Breakdown of the Serbo-Greek Empire Between 1356 and 1371 — — — — —	125
Metodija Sokoloski , A Survey Over the Ethnic Composition of the Town and Village Population in Macedonia Between XV and XVI Century — — — — —	151
Kosta Adžievski , The First Nickean Plans for Conquest in Macedonia and the Fall of the Salonica Empire — — — — —	169
Blagoj Stoičovski , The Post-Ilinden Events in Macedonia During 1904 According to Two Norwegian Reports — — — — —	181

DOCUMENT

Jovan Janev , A Document About the Denationalication and Assimilation of the Macedonian People in the Aegean Part of Macedonia of 1920 — — — — —	203
---	-----

TEACHING

- Milutin Perović**, The Authentic Text in the Teaching in History — 211
Voislav D. Kuševski, Towards the Question About the Place and Treatment of the History of Our Peoples and Minorities in the Yugoslav Textbooks in History — — — — — 223

COMMENTS

- Hristo Andonov-Poljanski**, The Memoirs and Their Historical Value 231
Voislav D. Kuševski, About Some Actual Problems of the Studies of the Historical Sciences at the Faculty of Philosophy of Skopje in the Relation of Reform of Primary and Secondary Schol education 237
Naum Dimovski, Some Actual Problems in the Teaching in History in the System of Primary and Secondary Schooling and Education — — — — — 249
 Conception for Preparation of Textbooks in History for the Primary and Secondary Schooling and Education — — — — — 261

CRITICISM AND BOOK REVIEWS

- B. S.** Bogomilism in the Balkans in the Light of the Latest Research (Proceedings from the Symposium held in Skopje on May 30, 31 and June 1, 1978), Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje 1982 — — — — — 279
J. T. and G. I. Mihailo Apostolski, Surveys Over the Yugoslav — Bulgarian Relations During the Second World War, Skopje 1982, NIK „Naša Kniga”, 430 — — — — — 284
V. A. I., Blagoja Taleski — Koce Solunski, Prilep Chronicle — NOB (People's Liberation Struggle), Prilep 1982, 1—427 — — — — — 289
D. D. British Documents for the History of the Macedonian People, vol. III (1848—1856) Under Editorship of Hristo Andonov-Poljanski, Archives of Macedonia, Skopje 1982, 482 — — — — — 292
M. G. Vladimir Kartov, Angel Dinev, Selected Works, I—III, Kultura, Skopje 1983 — — — — — 293
B. S. The Kresna Uprising in Macedonia (1878—1879) Proceedings from the Symposium held on the Occasion of the 100th Anniversary of the Uprising held in Berovo on October 2—4, 1978 297
G. M. Dr Rastislav Terzioski, The Soviet Union Press— a Testimony for the Inevitable Bravery of the Youth of Yugoslavia (1941—1945), NIO Studentski Zbor”, Skopje 1982, 138 — — — — — 301
B. K. Dr Rastislav Terzioski, Fascist Bulgaria in the Soviet Union Press (1941—1944), Naša Kniga, Skopje 1983 — — — — — 303
M. T. Dr Vera Vesković-Vangeli, The Woman in Revolution in Macedonia 1941—1945, Skopje, 1982 — — — — — 305
D. D. Mihailo Minoski, The Policy of Austro-Hungary Towards Macedonia and the Macedonian Question (1878—1903), Kultura, Skopje 1982, 378 — — — — — 308
D. D. „Angel Dinev”, Dojranski Rakuvanja '82 (Proceeding from the Symposium „Angel Dinev...”), Skopje 1982, 217 — — — — — 310
M. D. Strumitsa and the Strumitsa Region in the People's Liberation Struggle from September 1943 to May 15, 1945 (Proceedings from the Symposium „Strumitsa and the Strumitsa Region in the PLS from September 1943 to May 15, 1945, held in Strumitsa on April 26 and 27, 1982, Opštinski odbor na Sojuzot na združenijata na borcite od NOV, Strumitsa 1983, 629 — — — — — 312

B. S. Aleksandar Trajanovski , The Bulgarian Eäarchate and Macedonian National Liberation Movement (1893—1908), Kultura, Skopje 1982, 298 — — — — — — — — — —	315
D. D. Maksim Stojanovski, Blaže Krstev Birinčeto , a Voivode of Kruševo Razvitok, Bitola 1983, 131 — — — — — — — — — —	318
B. C. M. Krippner , The Quality Mercy, Women at War. Serbia 1914—18, David and Charles Abbot London, 1980, 223 — — — — —	319

BIBLIOGRAPHY

Margarita Peševska , A Contribution to the Bibliography About Karl Marx and Marxism Published in Macedonian (1973—1983) — — —	323
--	-----

FROM THE ACTIVITY OF THE UNION OF HISTORICAL ASSOCIATIONS OF MACEDONIA (30 TH ANNIVERSARY FROM THE ESTABLISHMENT 1952—1982)

N. C. 15th Jubilee Assembly of the Union of Historical Associations of SRM. A Look Over the Work of the Presidium of the Union and the Associations of Historians of Macedonia During the Period from November 3, to March 1983 — — — — —	331
M. D. From the Work of the 15 th Jubilee Yearly Assembly of the Unnio of Historians of SR Macedonia, held on March 24—25, 1983 —	344

CHRONICLES AND INFORMATIONS

A. P. Symposium „Marx and Our Contemporaneaty” — On the Occasion of the 100th Anniversary from the Death of Karl Marx —	351
M .P. and V. K. Fifth Inter-Department Conference of the Historians of Yugoslavia — — — — — — — — — —	355
K. S. A School of Young Marxists (About the Work of the Seventeenth Session of the School of Young Marxists „Stiv aNumov-Mite Bogoevski) — — — — — — — — — —	358
G. M. Consultation for Collection, preparation and Publication of Memoiry and Archives Materials About the PLS and Revolution	360
M. T. Terrain Teachang of the Students of III and IV Year of the Historical Department at the Faculty of Philosophy of Skopje	362
T. O. Promotion of the Monograph „The Macedonian National Liberation Movement in the Bitola Villayet (1893—1903,) in Bitola	365

IN MEMORIAM

Dr Velimir Brezoski — — — — — — — — — —	367
Ilija Kuzmanovski — — — — — — — — — —	391

LIST OF COLLABORATORS

LIST OF COLLABORATORS DELIVERING THE REVIEW